

Cyngor Tref Aberystwyth Town Council

Adroddiad Bioamrywiaeth 2022-25

Paratowyd gan: Will Rowlands, Clerc y Dref & Swyddog Ariannol Cyfrifol
Cymeradwywyd gan y Cyngor Llawn: 15.12.2025
Adolygiad nesaf: Rhagfyr 2026

Cyflwyniad

<https://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2016/3/section/6> mae'n gosod dyletswydd ar awdurdodau cyhoeddus yng Nghymru i gynnal ac ehangu bioamrywiaeth wrth gyflawni eu swyddogaethau, ac i hyrwyddo gwydnwch ecosystemau wrth wneud hynny. Gelwir hyn yn ddyletswydd bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau, neu'r ddyletswydd Adran 6.

Mae'r Ddeddf hefyd yn gosod gofyniad ar awdurdodau cyhoeddus i gyhoeddi adroddiad bob tair blynedd ar yr hyn y maent wedi'i wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd hon.

Mae'r ddogfen hon yn adroddiad Cyngor Tref Aberystwyth ar yr hyn rydym wedi'i wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau yn ystod y cyfnod 2022–25.

Mae gofyniad ar wahân, o dan yr un Ddeddf, i awdurdodau cyhoeddus gyhoeddi cynllun sy'n nodi'r hyn y maent yn bwriadu ei wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau ar gyfer y tair blynedd nesaf. Mae Cyngor Tref Aberystwyth wedi cyhoeddi dogfen ar wahân sy'n manylu ar ei gynllun ar gyfer y cyfnod tair blynedd 2026–28.

Mae'r adroddiad hwn wedi'i baratoi yn unol â'r templed a gyhoeddwyd [gan Lywodraeth Cymru](#), a'r [adroddiad enghreifftiol a ddarparwyd gan Un Llais Cymru](#).

Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 Rhan 1 – Adran 6
Y Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau

Cyngor Tref Aberystwyth Town Council

Cyflwyniad a Chyd-destun

Mae Aberystwyth yn dref amrywiol a chosmpolitan gyda phoblogaeth o tua 14,640. Mae Cyngor Tref Aberystwyth yn Gyngor canolig ei faint sy'n cynnwys 19 o Gynghorwyr, yn cynrychioli pum ward etholiadol – Bronglais, Canol, Gogledd, Penparcau a Rheidol. Roedd y praesept ar gyfer 2025–26 yn £656,940, ac mae'r Cyngor yn darparu amrywiaeth o wasanaethau sy'n cael effaith ar fioamrywiaeth. Mae'r rhain wedi tyfu'n sylweddol dros y tair blynedd diwethaf, ac yn cynnwys:

- Cynnal a chadw gerddi a gwelliannau:
 - Maes Gwenfrewi
 - Coedlan Plascrug
 - Sgwar y Frenhines
 - Tir y Castell
 - Dan Dre
 - Stryd y Crynwyr
 - Rhes Penglais
- Gwelyau blodau, basgedi a phlannwyr:
 - Cylchfan Ffordd Alexandra
 - Rhodfa'r Gogledd
 - Pen uchaf Y Stryd Fawr
 - Trefechan (Gorsaf Dân)
 - Stryd Thespis
- Mannau chwarae a chyfleusterau awyr agored:
 - Maes Chwarae Plascrug
 - Maes Chwarae Penparcau
 - Maes Chwarae'r Castell
- Tyfu cymunedol:
 - Rhandiroedd Penparcau
 - Man Tyfu Plascrug
- Digwyddiadau:
 - Parêd Santes Dwynwen a twmpath
 - Rhaglen adloniant haf yn y Bandstand
 - Gŵyl y Castell
 - Parti cerfio pwmpen yr hydref
- Gweithgareddau gefeillio gyda phum tref gefeillio:
 - Saint Brieuc, Ffrainc
 - Kronberg Im Taunus, Yr Almaen
 - Arklow, Iwerddon
 - Esquel, Ariannin
 - Yosano, Siapan
- Marchnad yr Hen Dref Aberystwyth
- Meinciau, arwyddion bys a dodrefn stryd arall
- Grantiau Cymunedol Blynnyddol
- Goleuadau a addurniadau Nadolig

- Parc Sglefrio Kronberg
- Campfa awyr agored Min-y-ddol (AdiZone) a Maes Gemau Aml-ddefnydd (MUGA)

The Council is subject to the requirements of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, and produces a separate annual report on the well-being duty. Mae [canllawiau adrodd Llywodraeth Cymru ar y ddyletswydd Adran 6](#) yn rhestru'r cyrff cyhoeddus y mae'r ddyletswydd yn berthnasol iddynt, ac yn eu categorio'n grwpiau yn seiliedig ar eu swyddogaethau cymharol. Mae Cyngor Tref Aberystwyth yn disgyn i Grŵp 2: Sef sefydliadau sy'n berchen ar, yn meddiannu neu'n rheoli tir, eu hadeiladau a'u tiroedd eu hunain, y mae eu swyddogaethau'n gysylltiedig â bioamrywiaeth a/neu reolaeth tir, neu sy'n gallu dylanwadu ar y rhai sy'n berchen ar neu'n rheoli tir.

Mae hyn yn golygu bod amcanion 1 i 6 o [Gynllun Gweithredu Adfer Natur Cymru \(NRAP\)](#) yn berthnasol i'n hadrodd.

Adroddiad Gweithredu		
Amcan NRAP	Camau a gyflawnwyd yn 2022–25 i gefnogi'r amcan	Monitro gan:
Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth ym mhob lefel o wneud penderfyniadau	• Parhad o ddyraniad cynrychiolydd y Cyngor i'r Grŵp Aberystwyth Gwyrddach. • Parhad o ddyraniad cynrychiolydd y Cyngor i'r Grŵp Cefnogi Parc Natur Penglais. • Parhad o ddyraniad cynrychiolydd y Cyngor i Bartneriaeth Biosffer Dyfi UNESCO. • Creu'r Lle Tyfu Plascrug, sef lle tyfu cymunedol gyda 100 o welyau uchel i drigolion Aberystwyth dyfu eu cynnyrch bwyd eu hunain. • Cymryd rhan yn ddiwrnod cenedlaethol "Have a Grow" Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol (7 Mehefin 2025) gyda digwyddiad adeiladu gwesty pryfed cymunedol yn Man Tyfu Plascrug. • Polisiâu cynllunio gwyrdd i sicrhau bod ceisiadau cynllunio yn cael eu hystyried mewn perthynas â'u heffaith amgylcheddol, cyd-destun cynefinoedd lleol a datblygiad cynaliadwy. • Cynnal digwyddiad Gŵyl y Cynhaeaf yn Hydref 2024, mewn cydweithrediad â Tyfu Aber Grow. • Digwyddiad blynyddol cerfio pwmpen yr hydref yn Lle Tyfu Plascrug, mewn cydweithrediad â Tyfu Aber Grow ac Eco Hub Aber, gan gynnwys ailgylchu bwyd. • Plannu bwlbiau cymunedol yn Coedlan Plascrug, yn dilyn derbyn grant Llefydd Lleol ar gyfer Natur gan Un Llais Cymru, lle daeth plant ysgol o Ysgol Plascrug i ddysgu. • Darparu grantiau cymunedol blynyddol i grwpiau/prosiectau sy'n canolbwyntio ar natur ac amgylchedd, gan gynnwys: : ○ Gwirfoddolwyr Cadwraeth Aberystwyth ○ Grŵp Parc Natur Penglais ○ Grŵp Aberystwyth Gwyrddach ○ Pwyllgor Eco, Ysgol Gymraeg Aberystwyth ○ Gwella parc natur Ysgol Plascrug	Cynrychiolydd y Cyngor Cynrychiolydd y Cyngor Cynrychiolydd y Cyngor Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau Ddim yn berthnasol Cyngor / Pwyllgor Cynllunio Ddim yn berthnasol Staff Digwyddiadau Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau Cyngor / Pwyllgor Cyllid

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o bwysigrwydd pennaf a gwella eu rheolaeth	• Plannu gerddi blodau gwyllt pwrpasol ar Rhes Penglais ac ar Heol Skinner. • Comisiynu adroddiad cynhwysfawr ar iechyd tua 120 o goed yn Rhodfa Plasrug, er mwyn deall eu hanghenion a datblygu cynllun rheoli aml-flwyddyn. • Ailblannu gardd Stryd y Crynwr, a gosod ffensys amddiffynnol.	Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau
Amcan 3: Cynyddu gwydnwch ein hamgylchedd naturiol drwy adfer cynefinoedd sydd wedi dirywio a chreu cynefinoedd newydd	• Trawsnewid Maes Gwenfrewi, a fu gynt yn lawnt bowlïo segur, yn baradwys amrywiol yn ecolegol, gyda channoedd o blanhigion brodorol lluosflwydd, dros 30 o goed a dolydd blodau gwyllt mawr. • Ailblannu'r prif ardd yn Nhiroedd y Castell, a fu'n ddi-hid ac wedi gordyfu ers amser maith, a lefelu'r lawnt amwynder. • Datblygu dwy lawnt syml wedi'u torri ar Sgwâr y Frenhines yn erddi ffurfiol, gyda chynlluniau plannu gofalus o flodau lluosflwydd wedi'u caffael yn lleol, ynghyd â strbedi o ddolydd blodau gwyllt. • Creu Lle Tyfu Plasrug, canolfan dyfu gymunedol a lloches natur gyda dolydd blodau gwyllt, coed ffrwythau, pwll bywyd gwyllt ac amrywiaeth eang o fywyd gwyllt brodorol, gan gynnwys neidr y glaswellt, gwiwerod, adar ac amffibiaid bach. • Adfer gerddi'r Presbyteri, gyda phlannu brodorol a rheoli gwrychoedd i gynnal cynefinoedd ar gyfer peillwyr a sawl rhywogaeth o adar. • Plannu 10 coed aeddfed yng Nghoedlan Plasrug.	Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau
Amcan 4: Mynd i'r afael â phrif bwysau ar rywogaethau a chynefinoedd	• Darparu blodau'r dref mewn plannwyr, basgedi a gwelyau blodau. Cynllun blynyddol o blannu bwlbiau'r gwanwyn, blodau haf blynyddol a blodau'r gaeaf i sicrhau cynefin drwy'r flwyddyn ar gyfer pryfed peillio.	Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau
Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, ein dealltwriaeth a'n monitro	• Adnewyddu byrddau gwybodaeth coed 'Coed Aber' ar hyd llwybr beicio Rheidol. • Gosod labeli adnabod coed ar goed yng Nghoedlan Plasrug. • Gosod bwrdd adnabod rhywogaethau coed yng Nghoedlan Plasrug.	Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau
Amcan 6: Sefydlu fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni	• Cytundebau cynnal a chadw gardd a thir yn eu lle. • Datganiad o argyfwng hinsawdd.	Rheolwr Cyfleusterau ac Asedau Ddim yn berthnasol

	• Cydweithio agos gyda Chyngor Sir Ceredigion a Phartneriaeth Natur Leol Ceredigion, yn enwedig ar brosiectau wedi'u hariannu gan Lleoedd Lleola r gyfer Natur. • Cydweithrediad agos â grwpiau amgylcheddol lleol, gan gynnwys Grŵp Gwyrddach Aberystwyth a Grŵp Cefnogi Parc Natur Penglais.	Staff a Chynrychiolwyr y Cyngor
--	---	---------------------------------

Adolygiad o'r ddyletswydd Adran 6

- Beth sydd wedi gweithio'n dda? Beth fu'r rhwystrau? Beth fyddwch chi'n ei newid?
 - Mae gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau lleol allweddol, gan gynnwys y Bartneriaeth Natur Leol, Grŵp Gwyrddach Aberystwyth a Chyngor Sir Ceredigion, wedi bod yn hanfodol ac yn fuddiol iawn.
 - Mae prynu tir newydd a sicrhau cyllid grant i ddatblygu mannau gwyrdd wedi gweithio'n hynod o dda, gan ganiatáu i sawl man allweddol gael eu trawsnewid ers 2022.
 - Y prif rwystr fyddai diffyg arbenigedd ecolegol mewnol, er bod hyn yn cael ei oresgyn i ryw raddau drwy weithio mewn partneriaeth, yn enwedig gyda'r ecolegwyr yn swyddfa Cyngor Sir Ceredigion.
 - Yn 2026–28 bydd angen i ni gael asesiadau ecolegol proffesiynol o'r holl safleoedd rydym yn eu rheoli, er mwyn cael gwell dealltwriaeth wyddonol o'u gwerth bioamrywiaeth a sut y gellir ei ddiogelu a'i wella.
- Sut a phryd y caiff y ddyletswydd Adran 6 ei monitro a'r cynllun Adran 6 ei adolygu?
 - Caiff ein cynnydd wrth gyflawni'r ddyletswydd bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau a nodir o dan Adran 6(1 & 2) o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 ei adolygu'n flynyddol, i fesur ein cynnydd yn erbyn ein cynllun tair blynedd cytunedig.
 - Byddwn yn adrodd ar yr hyn rydym wedi'i wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd bob tair blynedd, yn unol ag Adran 6(7) o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.